



*Evropská charta regionálních či menšinových jazyků*

**Jazyková příručka  
Český jazyk v  
Bosně a Hercegovině**

**Evropská charta regionálních či menšinových jazyků (dále jen „Charta“)**, úmluva Rady Evropy, chrání a podporuje český jazyk v Bosně a Hercegovině. Tato jazyková příručka Vás provede všemi ustanoveními, které Bosna a Hercegovina přijala na ochranu češtiny.

*Ale ani Bosna a Hercegovina, ani Charta nemůže Váš jazyk zachovat. Hlavní odpovědnost leží na Vás. čeština přežije v Bosně a Hercegovině jen tehdy, pokud jí budete denně používat – a to všude.*

*Poněvadž jedna věc je jistá: Jazyk, kterým se mluví jen doma, nakonec vymře. Nezavírejte svůj jazyk doma: Vezměte Chartu za slovo a využijte to množství možností v užívání češtiny v každodenním životě i mimo domov.*

*Jen promluvte!*

---

## Cíle a zásady

Bosna a Hercegovina zakládá ohledně češtiny na územích, kde je užívána, svou politiku, zákonodárství a praxi mimo jiné na těchto cílech a zásadách:

- uznání češtiny jako výrazu kulturního bohatství
- respektování zeměpisné oblasti českého jazyka s cílem zajistit, aby stávající nebo nové územněsprávní členění nebylo na překážku podpoře češtiny
- potřebě rozhodného jednání za účelem podpory češtiny, směřující k jejímu zachování

Bosna a Hercegovina se zavazuje, že odstraní, pokud tak již neučinila, neopodstatněné rozlišování, vylučování, omezování nebo upřednostňování týkající se češtiny, směřující k odrazování nebo ohrožování jejího zachování a rozvoje. Přijetí zvláštních opatření ve prospěch češtiny, směřující k podpoře rovnosti mezi

uživateli českého jazyka a ostatním obyvatelstvem nebo náležitě přihlížející k jejich zvláštním podmínkám, se nepovažuje za diskriminaci uživatelů rozšířenějších jazyků.

Bosna a Hercegovina se zavazuje, že bude pomocí vhodných opatření podporovat vzájemné porozumění mezi všemi jazykovými skupinami v zemi, zejména tak, že zahrne úctu, porozumění a toleranci vůči češtině mezi cíle výchovy a vzdělávání stanovené v Bosně a Hercegovině, a že bude podporovat hromadné sdělovací prostředky, aby sledovaly tytéž cíle.

Při určování své politiky vůči češtině bude Bosna a Hercegovina přihlížet k potřebám a přáním vyjádřeným skupinou, která češtinu užívá. Bosna a Hercegovina se zavazuje, že v případě potřeby zřídí orgány, které budou orgánům veřejné správy radit ve všech záležitostech souvisejících s českým jazykem.

---

## Vzdělávání

Pokud jde o vzdělávání, Bosna a Hercegovina se zavazuje, že na území, kde je čeština užívána, v závislosti na situaci a stavu češtiny a aniž by tím byla dotčena výuka veřejného jazyka:

- zpřístupní předškolní vzdělávání v češtině plně nebo podstatně alespoň žákům, jejichž zákonní zástupci o takové opatření požádají a jejichž počet se bude považovat za dostatečný
- zpřístupní základní vzdělávání v češtině plně nebo podstatně nebo zajistí výuku češtiny jako součást učebních osnov alespoň žákům, jejichž zákonní zástupci o takové opatření požádají a jejichž počet se bude považovat za dostatečný

- zpřístupní středoškolské vzdělávání v češtině plně nebo podstatně nebo zajistí výuku češtiny, která se stane součástí učebních osnov alespoň těch žáků, kteří o takové opatření požádají sami, nebo případně o to požádají jejich zákonní zástupci, a to v počtu, který bude považován za dostatečný
- zpřístupní technické a odborné vzdělávání v češtině plně nebo podstatně nebo zajistí výuku češtiny, která se stane součástí učebních osnov alespoň těch žáků, kteří o takové opatření požádají sami, nebo případně o to požádají jejich zákonní zástupci, a to v počtu, který je považován za dostatečný
- učiní opatření k zajištění výuky dějin a kultury, jejichž výrazem je čeština

---

## Soudní orgány

Ve vztahu k soudním obvodům, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících český jazyk opodstatněně přijetí níže uvedených opatření, a podle stavu češtiny, jakož i pod podmínkou, že soudce nebude považovat využití možností podle tohoto odstavce za překážku řádného výkonu spravedlnosti, se Bosna a Hercegovina zavazuje, že:

v trestním řízení zaručí

- aby obviněný měl právo užívat češtinu
- aby písemné i ústní žádosti a důkazy nebyly považovány za nepřipustné pouze proto, že jsou vyjádřeny v českém jazyce

v občanskoprávním řízení povolí

- účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem český jazyk, aniž mu tím vzniknou další náklady

- předkládání listin a důkazů v češtině, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu

v soudním řízení ve správních věcech povolí

- účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem český jazyk, aniž mu tím vzniknou další náklady
- předkládání listin a důkazů v češtině, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu

Bosna a Hercegovina se zavazuje, že:

- nebude ve vztazích mezi smluvními stranami popírat platnost vnitrostátních právních listin vystavených v Bosně a Hercegovině pouze proto, že jsou sepsány v češtině

---

## Orgány veřejné správy a veřejné služby

V rámci správních a samosprávních celků, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících český jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, a v závislosti na stavu češtiny se smluvní strany zavazují, že v rámci reálných možností:

- zajistí, aby uživatelé češtiny mohli podávat ústní a písemné žádosti v tomto jazyce
- dovolí orgánům veřejné správy vyhotovování listin v češtině.

Pokud jde o orgány místní nebo regionální veřejné správy, na jejichž území je vzhledem k počtu obyvatel užívajících český jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, smluvní strany se zavazují, že dovolí a/nebo budou podporovat, aby:

- orgány regionální nebo místní veřejné správy užívaly při své činnosti češtinu
- uživatelé češtiny mohli podávat ústní nebo písemné žádosti v tomto jazyce
- se užívaly nebo přijaly tradiční a správné formy místních názvů v českém jazyce, v případě potřeby vedle názvu v úředních jazycích Bosny a Hercegoviny

Pokud jde o veřejné služby (například topení, voda, plyn, odpad, telefonní služby, veřejná doprava, hřbitovy, knihovny, sportovní zařízení, veřejná zábava a kultura) poskytované veřejnými orgány nebo jinými osobami jednajícími v jejich zastoupení, Bosna a Hercegovina se zavazuje, že na území, kde je užívána čeština, a v závislosti na stavu češtiny a v rámci reálných možností:

- dovolí, aby uživatelé češtiny mohli podávat žádosti v českém jazyce

K umožnění užívání češtiny v komunikaci s orgány veřejné správy a veřejné služby, se Bosna a Hercegovina zavazuje, že přijme toto opatření:

- pokud možno kladné vyřízení žádostí zaměstnanců veřejné správy, kteří ovládají češtinu, žádají-li, aby byli zaměstnáni na území, kde je čeština užívána.

Bosna a Hercegovina se zavazuje, že bude na žádost dotčených osob dovolovat užívání nebo přijímání příjmení v českém jazyce.

---

## Hromadné sdělovací prostředky

Bosna a Hercegovina se zavazuje, že pro uživatele češtiny na území, kde se češtinou hovoří, v závislosti na její situaci a stavu a na tom, zda je to přímo nebo nepřímo v pravomoci a působnosti orgánů veřejné správy, zda jsou k tomu zmocněny a zda obvykle v této oblasti působí, a zároveň při respektování zásady nezávislosti a autonomie hromadných sdělovacích prostředků:

- náležitým způsobem zajistí, aby provozovatelé veřejného rozhlasového a televizního vysílání vysílali programy v českém jazyce
- podpoří zřízení alespoň jedné soukromé rozhlasové stanice v českém jazyce

nebo k tomuto zřízení napomůže

- podpoří pravidelné vysílání soukromých televizních programů v češtině nebo k takovému vysílání napomůže

- bude podporovat pravidelné uveřejňování novinových článků v češtině nebo k nim bude napomáhat

Bosna a Hercegovina se zavazuje, že zaručí svobodu bezprostředního příjmu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v češtině nebo v blízké formě tohoto jazyka, a že nebudou bránit opakovanému přenosu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v takovém jazyce. Dále se zavazuje, že zajistí, aby nijak nebyla omezována svoboda projevu a svobodný tok informací v tisku v češtině nebo v blízké formě tohoto jazyka. Uplatňování těchto svobod může podléhat právnímu omezení.

Bosna a Hercegovina se zavazuje zajistit, aby zájmy uživatelů českého jazyka byly zastoupeny nebo vzaty v úvahu v orgánech zřízených podle zákona, jejichž posláním je zaručit svobodu a pluralitu hromadných sdělovacích prostředků.

---

## Kulturní činnost a kulturní zařízení

Pokud jde o kulturní činnost a zařízení - zejména knihovny, videopůjčovny, kulturní střediska, muzea, archivy, akademie, divadla a kina, jakož i literární tvorbu a výrobu filmů, folklórní formy kulturního projevu, festivaly a kulturní průmysl, včetně využití nových technologií - Bosna a Hercegovina se zavazuje, že na území, kde je čeština užívána, a mají-li k tomu veřejné orgány pravomoci a je-li to v jejich působnosti, a zároveň jsou-li k tomu zmocněny a obvykle v této oblasti působí:

- bude podporovat formy projevu a iniciativy typické pro český jazyk a napomáhat různým možnostem zpřístupnění děl vytvořených v češtině
- bude podporovat opatření zajišťující, aby orgány pověřené organizací nebo podporou kulturních činností měly k dispozici

pracovníky, kteří ovládají češtinu, jakož i jazyky ostatního obyvatelstva

- bude podporovat přímou účast představitelů mluvčích češtiny při zřizování zařízení a plánování kulturní činnosti
- bude podporovat a/nebo usnadňovat zřízení orgánů nebo orgánů pro shromažďování, archivování a zveřejňování nebo vydávání děl vytvořených v češtině

Ve vztahu k jiným územím než k těm, na nichž je tradičně užíván český jazyk, se Bosna a Hercegovina zavazuje povolovat, podporovat nebo zajišťovat vhodné kulturní činnosti a zařízení, pokud je to opodstatněné vzhledem k počtu uživatelů češtiny.



---

## Hospodářský a společenský život

Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, Bosna a Hercegovina se v celostátním měřítku zavazuje, že:

- bude vystupovat proti praktikám, které mají odradit od užívání českého jazyka v souvislosti s hospodářskými nebo společenskými aktivitami

- bude usnadňovat nebo podporovat užívání českého jazyka

---

## Přeshraniční výměny

Bosna a Hercegovina se zavazuje, že bude:

- uplatňovat stávající dvoustranné a mnohostranné dohody, které je pojí se státy, v nichž je český jazyk užíván ve stejné nebo obdobné formě, nebo, je-li to nutné, usilovat o sjednání takových dohod způsobem, který by podporoval styky mezi uživateli češtiny v příslušných státech v oblasti kultury, školství, informací, odborného školství a celoživotního vzdělávání
- usnadňovat a/nebo prosazovat ve prospěch češtiny přeshraniční spolupráci, zejména mezi regionálními nebo místními orgány, na jejichž území je užíván český jazyk ve stejné nebo obdobné podobě.

Dodatečně k chartě můžete také profitovat z **Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin**. Touto smlouvou Bosna a

Hercegovina podporuje vhodné podmínky, umožňující osobám patřícím k národnostním menšinám **zachovávat a rozvíjet svou kulturu a zásadní elementy své identity (jazyk, náboženství, tradice a kulturní dědictví)** a chránit tyto osoby před asimilací. Rámcová úmluva zaručuje právo užívat svůj menšinový jazyk ve veřejném životě a sahá do oblastí jako přístup k **učebnicím**, právo zakládat a spravovat své **vlastní soukromá vzdělávací zařízení**, právo používat své **křestní jméno** a uvádět **názvy ulic** v menšinovém jazyce, právo v menšinovém jazyce rozmisťovat veřejně viditelné **znaky a nápisy soukromé povahy**, účinnou **účast** ve veřejném životě (zahrnující nevládní organizace) a **uzavírání dohod s jinými státy za účelem zajištění ochrany příslušníků národnostních menšin**.

---

## Narazili jste na problémy?

Orgány a sdružení, které byly v Bosně a Hercegovině legálně ustaveny, mohou Radu Evropy upozornit na záležitosti související se závazky Charty, které Bosna a Hercegovina přijala. Taková prohlášení mohou být podány na:

European Charter for Regional or Minority Languages  
Council of Europe  
F-67075 Strasbourg  
minlang.secretariat@coe.int

[www.coe.int/minlang](http://www.coe.int/minlang)

Jazykový průvodce byl koncipován tak, aby poskytl pro každý jazyk, který je chráněn Evropskou chartou regionálních či menšinových jazyků, přehled o pro něj platných ustanoveních. Tento občanský průvodce nenahrazuje Chartu. Pro přesné formulace všech ustanovení, která stranami byla přijata, navštivte prosím webovou stránku Rady Evropy: <http://conventions.coe.int>. Další jazykové průvodce jsou postupně připravovány.